

ČESKO-NĚMECKÁ KONFERENCE
K 80. VÝROČÍ KONCE DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

Dědictví přeživších Romů a Sintů napříč generacemi

Praha
Lety u Písku

11.–13. září 2025

Více najdete na:
usd.cas.cz

Program

11. 9. 2025 – Promítání a diskuze

MÍSTO KONÁNÍ: KINO PONREPO, PRAHA 1

*konsekutivní tlumočení

18:00

ÚVODNÍ SLOVO A ZAHÁJENÍ KONFERENCE

Adéla Gjuričová, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

18:10 – 20:00

PREMIÉRA DOKUMENTÁRNÍCH FILMŮ

Když se bolest dědí (CZ)

Auschwitz verlassen / Opustit Osvětim, (DE)

DISKUSE S AUTORY A PROTAGONISTY

Moderace: **Richard Samko** (novinář a reportér, Česká televize)

11. 9. 2025

12. 9. 2025 – Mezinárodní konference

MÍSTO KONÁNÍ: STRAKOVA AKADEMIE – SÍDLO VLÁDY ČR

*simultánní tlumočení

08:00 – 09:00

REGISTRACE

Upozornění: Při vstupu do Strakovy akademie je nutné předložit platný průkaz totožnosti. Prosíme, přijďte s dostatečným předstihem, bezpečnostní kontrola a usazení mohou chvíli trvat.

09:00 – 09:30

ZAHÁJENÍ KONFERENCE

Lucie Fuková, Vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny v ČR

Renata Berkyová, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

Verena Meier, Výzkumné centrum anticiganismu, Univerzita Heidelberg

09:30 – 11:00

PANEL I: MEZIGENERAČNÍ PŘENOS TRAUMATU

Moderace: **Frank Reuter**, Výzkumné centrum anticiganismu, Univerzita Heidelberg

Emilie Machálková (Divadlo utlačovaných: Příběh přeživších)

Aušvicate hi kher báro. Příběh naší rodiny

Margitta Steinbach (Menda Yek)

„Nic o nás bez nás“ – Význam zapojení potomků do kultury paměti, výzkumu a vzdělávání

Juliane Solf (Amcha Deutschland)

Zachránění, ale ne osvobození. Přežití, mlčení a politická odpovědnost – psychosociální práce ve jménu paměti

11:00 – 11:15 Přestávka na kávu

11:30 – 13:00

PANEL II: TŘETÍ GENERACE PŘEŽIVŠÍCH ROMŮ A SINTŮ A JEJICH POHLED NA KULTURU PŘIPOMÍNÁNÍ OBĚTÍ

Moderace: **Yasar Abu Ghosh** (Katedra sociální a kulturní antropologie, Fakulta humanitních studií, UK)

Giano Weiss (Spolek německých Sintů Paderborn)

Mezi uznáním a odmítnutím – dlouhá cesta k památníku Sintů v Paderbornu

Jana Kokyová (Výbor pro odškodnění romského holocaustu)

Naslouchání požadavkům potomků přeživších při tvorbě památníku v Letech

Franz Elias Schneck (student kulturních studií, Univerzita Tübingen)

Síla vyrovnání se s minulostí bez účasti Sintů a Romů

13:00 – 14:00 Oběd

14:30 – 16:45

PANEL III: MEZI PERSPEKTIVOU PACHATELŮ A HLASEM OBĚTÍ

Moderace: **Pavel Baloun** (Katedra historických věd, Fakulta humanitních studií, UK)

Rudolf Murka (Spolek Romů a Sintů v ČR)

Osud a dokumentace zabaveného majetku mé rodiny

Jiří Smlsal (Historický ústav AV ČR)

Zabavení romského majetku – spolupráce, odpor, zanedbání

Markus Pape (nezávislý novinář)

Diskurz o vině a nevině zúčastněných osob v souvislosti s holokaustem českých Romů a Sintů v čase

Lukas Meissel (Richard Koebner Minerva Center, Hebrejská univerzita)

Vizualizované protínáhlady: integrovaná vizuální historie nacistických koncentračních táborů

17:00 – 17:30 – Přestávka na kávu

17:30–18:30

ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ A DOSLOV

Michael Brand, Vládní zmocněnec pro boj proti anticiganismu a pro záležitosti Sintů a Romů v Německu

Helena Sadílková, Romistika, Ústav etnologie a středoevropských a balkánských studií, Filozofická fakulta, UK

Frank Reuter, Výzkumné centrum anticiganismu, Univerzita Heidelberg

Renata Berkyová, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

13. 9. 2025 – Kulatý stůl a návštěva Památníku v Letech

MÍSTO KONÁNÍ: KONFERENCE MÍSTNOST, HOTEL BELVEDERE, PRAHA 7

*konsekutivní tlumočení

09:00 – 12:00

KULATÝ STŮL

Setkání menší skupiny potomků přeživších a organizátorů – reflexe konference a formulace veřejného prohlášení

Moderace: **Verena Meier, Mareike Otters, Renata Berkyová, Helena Sadílková**

OSTATNÍ ÚČASTNÍCI: VOLNÝ PROGRAM

12:00 – 13:00 – Oběd

(Holešovická sedma, Dukelských Hrdinů 696/43, Praha 7)

13:00 – 14:15

ODJEZD AUTOBUSU Z HOTELU DO LETŮ U PÍSKU

(Veletržní 1502/20, Praha 7)

14:30 – 18:00

KOMENTOVANÁ PROHLÍDKA

Vnitřní a vnější stálá expozice

Výklad **Heleny Sadílkové a Markuse Papeho**

Pokládání květin na pohřebišti a hřbitově v Mirovicích

18:00 – 19:00

NÁVRAT DO PRAHY AUTOBUSEM

Organizátoři

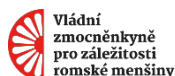
Výbor pro odškodnění romského holocaustu
Committee for the Redress of the Roma Holocaust

Partneři

Česko-německý
fond budoucnosti

Deutsch-Tschechischer
Zukunftsfonds

ZÁŠTITA

Lucie Fuková

Vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny, Česká republika

Michael Brand

Vládní zmocněnec pro boj proti anticiganismu a pro záležitosti Sintů a Romů v Německu

Renata Berkyová

Renata Berkyová je doktorandkou sociálních dějin na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde vystudovala také romistiku. Ve své práci se zabývá formováním kolektivní paměti na genocidu Romů a Sintů v socialistickém Československu. Od roku 2020 působí na Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd ČR. Je spoluautorkou dokumentárního filmu Stíny romského holokaustu (2014) a LETY (2019). Je členkou redakce odborného romistického časopisu Romano džaniben. Zabývá se politikou paměti, vizuální reprezentací a aktérstvím Romů a Romek.

Verena Meier

Verena Meier studovala historii, anglickou filologii, evropské dějiny umění a filosofii v Heidelbergu a Jeruzalémě. Doktorát získala na Výzkumném centru anticiganismu práci o pronásledování Sintů a Romů v Magdeburku nacistickou kriminální policií a o vyrovnávání se s tímto zločinem v sovětské okupační zóně/ NDR. V současnosti pracuje na postdoktorském projektu financovaném Německou výzkumnou nadací (DFG) zaměřeném na propojení anticiganismu, antisemitismu a koloniálního rasismu. Jejimi hlavními výzkumnými oblastmi jsou dějiny policie a idejí, genderová studia a výzkum antisemitismu a anticiganismu.

PANEL I: MEZIGENERAČNÍ PŘENOS TRAUMATU

Frank Reuter

krátký životopis v části věnované závěrečnému shrnutí

Emilie Machálková

Emilie Machálková se věnuje divadelnímu umění a práci s mládeží. Absolvovala Ateliér divadla a výchovy na Divadelní fakultě JAMU (MgA) a podílela se na výukových programech dramatické výchovy. Propojuje divadlo s pamětí přeživších Romů, od roku 2025 účinkuje v inscenaci Příběhy přeživších Divadla utlačovaných, zaměřené na generační trauma a společenské nespravedlnosti spojené s diskriminací. Její matka se po válce etablovala jako zpěvačka romských písní a napsala vzpomínky Sága rodu Holomků, vydané v publikaci Memoáry romských žen (2004).

Margitta Steinbach

Margitta Steinbach patří ke komunitě Sintů a je vnučkou přeživších koncentračních táborů Berlín-Marzahn a Magdeburg Holzweg. V roce 2022 spoluzaložila spolek Menda Yek e.V., který se zaměřuje na psychosociální následky holokaustu a zapojení rodin do práce s pamětí. Od roku 2021 působí v AMCHA Deutschland v oblasti „Sintky a Sintové a transgenerační trauma“. Podílela se na projektech Památníku Sachsenhausen, Zemského archivu Sasko-Anhaltsko i Humboldt Fora. Zaměřuje se na důstojnou reprezentaci pronásledovaných předků a aktivní hlas jejich potomků.

Juliane Solf

Juliane Solf je politoložka se zaměřením na feministické perspektivy občanství, lidská práva, narativní změnu, exkluzi a transgenerační traumata. Ve svém doktorském výzkumu „Citizen Outsiders“ zkoumala, jak rumunské Romnja východního Londýna nárokují příslušnost a čelí vyloučení. Působila jako projektová manažerka, výzkumnice a poradkyně pro romské a lidskoprávní organizace. Od ledna 2023 je jednatelkou AMCHA Deutschland e.V., kde se věnuje politickému a psychosociálnímu zajištění uznání transgeneračních traumat.

PANEL II: TŘETÍ GENERACE PŘEŽIVŠÍCH ROMŮ A SINTŮ A JEJICH POHLED NA KULTURU PŘIPOMÍNÁNÍ OBĚTÍ

Yasar Abu Ghosh

Yasar Abu Ghosh vyučuje na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy a New York University v Praze. Zabývá se sociokulturní antropologií, etnografií romských komunit a politikou paměti, zejména paměti holokaustu Romů v ČR. Aktivně se podílí na mezinárodních projektech v oblasti romistiky a politické antropologie. V roce 2022 a 2025 působil jako hostující vědecký pracovník na Univerzitě v Kostnici v rámci programu DAAD „Ostpartnerschaften“.

Giano Weiss

Giano Weiss je 26letý německý Sinto a referent Spolkové agentury práce. Od roku 2017 se aktivně věnuje zviditelňování komunity německých Sintů a jejich právům. V 18 letech inicioval ve svém rodném městě vznik památníku pronásledovaným Sintům, navzdory odporu politiků i veřejnosti. Je zakladatelem spolku Deutsche Sinti Paderborn a členem dozorčí rady Nadace Hildegard Lagrenne, první nadace v Německu věnované Sintům a Romům. Zaměřuje se na vzdělávací činnost v oblasti historie, podporu účasti menšin a kritické zpracování role církve a společnosti.

Jana Kokyová

Jana Kokyová je předsedkyní Výboru pro odškodnění romského holokaustu v ČR (VPORH). Organizaci převzala po svém strýci Čeňkovi Růžickovi, který od 90. let usiloval o odstranění vepřina z místa koncentračního tábora v Letech u Písku, kde byla vězněna jeho matka. Jana se aktivně věnuje důstojné připomínce holokaustu, organizuje pietní akce a vypráví o holokaustu Romů a osudech své rodiny na školách. Od roku 2025 je místopředsedkyní Garanční rady Muzea romské kultury pod Ministerstvem kultury ČR.

Franz Elias Schneck

Franz Elias Schneck je Sinto, 25 let (3. generace) a má bakalářský titul v oboru Empirická kulturní studia a Indologie. Ve své práci zkoumal utváření identity mladých Sintů. Pro výzkum vlastní rodinné historie během holokaustu a po roce 1945 navštívil archivy po celém Německu. V současnosti studuje magisterský program Empirické kulturní vědy, věnuje se zachování sintštiny na YouTube, pracuje jako dobrovolník v památníku koncentračního tábora Bisingen jako průvodce pro mládež a působí v komunitně orientovaném poradenství u spolku Pro Sinti und Roma e.V.

PANEL III: MEZI PERSPEKTIVOU PACHATELŮ A HLASEM OBĚTÍ

Pavel Baloun

Pavel Baloun je historik zaměřující se na sociální a kulturní dějiny českých zemí první poloviny 20. století. Působí jako odborný asistent na Katedře historických věd Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy a postdoktorand na Historickém ústavu AV ČR. Je autorem knihy „Metla našeho venkova!“ Kriminalizace Romů od první republiky až po počáteční fázi protektorátu (1918–1941). Je hlavní řešitelem výzkumného projektu s názvem „Trestat nebo napravovat? Gender, práce a disciplinace v donucovací pracovně v českých zemích (1918–1950)“ podpořeného Grantovou agenturou České republiky.

Rudolf Murka

Rudolf Murka je český Rom a významný aktivista, který se zasazuje o uchování paměti romského holokaustu. Pochází z rodiny moravských Romů. Jeho otec, Rudolf Murka (*1926), přežil několik koncentračních táborů, včetně Dachau, Buchenwaldu, Terezína a Flossenbürgu. Jeho strýc se po útěku z koncentračního tábora zapojil do odboje. Rudolf Murka je předsedou Spolku Romů a Sintů ČR, organizuje vzpomínkové akce a usiluje o spravedlivé odškodnění romských obětí holokaustu. Je členem Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a od roku 2025 členem Garanční rady Muzea romské kultury při Ministerstvu kultury ČR.

Jiří Smlsal

Jiří Smlsal vystudoval moderní sociální dějiny na Univerzitě Karlově v Praze. Jeho výzkum se zaměřuje na dějiny Romů a Sintů a na moderní disciplinární instituce a nucenou práci. Působí na Historickém ústavu Akademie věd ČR v rámci projektu „Trestat nebo napravovat? Gender, práce a disciplinace v donucovacích pracovních zařízeních v českých zemích (1918–1950)“. Pro Multikulturní centrum Praha připravuje vzdělávací projekt „Zapomenuté tábory“. V roce 2024 vyšla jeho monografie Holocaust a majetková perzekuce Romů v Protektorátu Čechy a Morava.

Markus Pape

Markus Pape je německý novinář a překladatel žijící od roku 1991 v Praze. Spoluzakládal Výbor pro odškodnění romského holokaustu (VPORH), s nímž se podílel na tvorbě výstavy „Zaniklý svět“ – fotografické výstavy původních českých Romů a Sintů prezentované v prostorách Národní galerie. Jako zmocněnec poškozených zastupoval romskou rodinu, která se stala obětí žhářského útoku ve Vítkově. Je autorem knih A nikdo vám nebude věřit (1997) o koncentračním táboře v Letech a Sóló Jiřího Letova (2019).

Lukas Meissel

Lukas Meissel je historik a postdoktorandský výzkumný pracovník v Richard Koebner Minerva Center na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě, kde působí díky postdoktorandskému stipendiu od Fondation pour la Mémoire de la Shoah. Jeho projekt „Photographic Testimonies“ („Fotografická svědectví“) analyzuje fotografie jako vizuální narativy přeživších koncentračních táborů. Působí také jako lektor a člen fakulty v mezinárodním magisterském programu Weiss-Livnat International MA Program in Holocaust Studies na Univerzitě v Haifě. Meissel publikoval v mezinárodních odborných časopisech, napsal oceněnou monografii o fotografiích SS v koncentračním táboře Mauthausen a vydal sborníky věnované studiu holokaustu a výuce o holokaustu.

ZÁVĚREČNÉ SHRNTÍ

Frank Reuter

Frank Reuter je od roku 2018 vědeckým vedoucím Výzkumného centra anticiganismu na Univerzitě v Heidelbergu a spoluvydavatelem edice „Antiziganismusforschung interdisziplinär“. Podílel se na koncepci stálých expozic v Dokumentačním a kulturním centru německých Sintů a Romů v Heidelbergu a ve Státním muzeu Auschwitz-Birkenau. Zaměřuje se na historický anticiganismus, vizuální stereotypy a je členem několika vědeckých a paměťových poradních orgánů.

Helena Sadílková

Helena Sadílková vede Oddělení romistiky na Katedře etnologie a středoevropských a balkánských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Ve svém výzkumu se zaměřuje na poválečné dějiny Romů v Evropě, především na otázky jejich postavení a vyjednávání o právech v československé společnosti. Je autorkou a spoluautorkou odborných publikací, včetně Equality and Representation: Social and Political Engagement of Roma in Communist Czechoslovakia 1948–1968 (vydání 2025). V roce 2022 obdržela Cenu Muzea romské kultury. Působí také jako šéfredaktorka romistického časopisu Romano džaniben a je součástí iniciativy pracující na začlenění romské historie a kultury do českých školních osnov.

KULATÝ STŮL

Mareike Otters

Mareike Otters je referentkou pro akce a speciální výstavy v Památníku Sachsenhausen. Vedla pro tento památník projekt „Wir intervenieren! Kritické pohledy na výstavu, Sintové a Romové v koncentračním táboře Sachsenhausen“ (2024). Hlavními oblastmi jejího vědeckého zájmu a práce pro památník jsou participativní formáty výstav a pamětnických akcí, vizuální zobrazení vězňů koncentračních táborů ve výstavách a kurátorské zacházení s vizuálně citlivým materiálem, jako jsou nucené fotografie z koncentračních táborů.